

Veronica Șveț, doctorand, asistent universitar, IP USMF "N. Testemițanu",
Ion Mereuță, doc. hab. în medicină, profesor universitar, Șef catedra de Oncologie, Hematologie
și Radioterapie IP USMF "N. Testemițanu", Director al departamentului de jurisdicție
profesională a Ligii Medicilor din Republica Moldova

PROTECȚIA DREPTULUI DE AUTOR AL MEDICILOR

Justice protection by by the author of doctors is protected by the state. The scientific creation, the works, the innovations, the patents, the marks and other intellectual property have juridical relations and in the case and economic ones established by the Moldovan legislation in force. Relations between law authors are also established through contractual relations, agreements, notified statements. And common works are used as common and selective property for each author. In the case of problems with scientific, electronic, selling-buying works, innovations, plagiarism, intellectual theft, they can be settled in court.

Key words: justice, protection, the author, the doctor.

Atît colaboratorii universitari, profesori, conferențieri, asistenți, cît și medicii practicieni paralel cu activitatea medicală exercită și o activitate științifică valoroasă. Unii ca competitori, alții ca cercetători științifici în centrele științifice medicale de nivel republican. Cercetarea științifică se folosește deseori în elaborarea noilor metode de tratament în altele cu elaborarea noilor tehnologii și invenții. Ce și în alte direcții ale dezvoltării științei omenești sau conturat 2 ramuri ale dreptului și în medicină – dreptul de autor și dreptul de proprietate industrială. Anume aceste drepturi și fortifică elaborările științifice, intelectuale, de creație mai ales cele private. Acest drept în fosta RSSM era reglementat în Codul civil. Ulterior în 23 noiembrie 1994 Parlamentul RM a adoptat Legea nr.293-XIII privind dreptul de autor și drepturile conexe, publicată în Monitorul Oficial nr.13 (34) din 2 martie 1995. Ea reglementează relațiile care apar în legătură cu cererea și valorificarea operelor literare, de artă și științifice (drept de autor) și drepturilor conexe.

Dreptul de autor în RM este reglementat de: Legea nr.293-XIII din 2 martie 1995 și modificările aduse prin Legea nr.29-XIII din 28 mai 1998; Codul cu privire la contravențiile administrative (art.512 „Încălcarea dreptului de proprietate asupra produselor muncii intelectuale”) Legea nr.51-XII din 14.04.1994; Codul penal (art.141 „Încălcarea dreptului de autor”) Legea nr.51- XII din 14.04.1993; Codul Civil, partea IVa „Dreptul de autor”; Decretul Președintelui Republicii Moldova nr.238 din 25.11.1991 „Cu privire la Agenția de Stat pentru Drepturile de Autor a RM”; Hotărîrea

Guvernului RM „Cu privire la administrarea pe principii colective a drepturilor patrimoniale ale autorilor și tutorilor de drepturi conexe” (nr.524 din 24.07.1995); Hotărîrea Guvernului RM „privind remunerația de autor pentru folosirea dreptului de autor și conexe în RM” (nr.713 din 23.10.1995) și multe alte hotărîri. De asemenea RM este parte la multiple Convenții internaționale – Stockholm, 1967; Berna, 1971; Roma, 1961; Geneva, 1952 și altele. Legislația în vigoare stipulează că autor este persoana fizică prin a cărei muncă a fost creată opera. Opera este audiovizuală, colectivă, derivată, etc. De asemenea se stipulează metodele de comunicare, computer, demontare publică, etc. Opera colectivă „operă creată de două sau mai multe persoane fizice din inițiativa și sub conducerea unei persoane fizice sau juridice, cu condiția ca această operă să fie publicată de ultima sub numele său”. Sunt opere comune (de colaborare) sau copartinitale și opere colective. Operă derivată „produs al bazat pe altă operă (traducere, adaptare, înscenare, prelucrare, etc).

Opera derivată pornește de la una sau mai multe opere. Opera poate fi comunicată prin comunicare publică (informare generală) pe cale radioelectronică, satelit, prin cablu, etc. Poate fi și prin demontare publică – „demontare a originalului sau a unui exemplar al operei. De asemenea poate fi mediatizată și prin publicare (apariție) – editarea sau punerea în circulație a operelor cu consimțămîntul autorului într-un număr suficient. Legislație permite și alte metode de informare, în dependență de caracterul operei

(carte, film, audio, video, etc). Trebuie menționat că dreptul de autor se constituie dindrepturi cu caracter patrimonial (economic) și nepatrimonial (personal, moral). Dreptul de autor este „o îmbinare de atribuții personale și economice ale creatorilor și o totalitate de legi și dispoziții care reglementează relațiile dintre autor și societate în legătură cu crearea și folosirea operei literare, științifice și artistice”. Dreptul de autor este un drept de proprietate, drept moral dar și cu efecte patrimoniale, este un drept subiectiv complex, este drept intelectual, drept de clientelă, drept al personalității. Opera la rîndul său trebuie să fie rezultatul unei activități creatoare a autorului, să aibă o formă concretă de exprimare, să fie adusă la cunoștința publicului.

Opera poate fi exprimată prin diferite forme – manuscris, oral (rostire publică, etc), audio sau video, de imagine (desen, schemă, foto, etc). Fiecare operă trebuie înregistrată, adică recunoscută paternitatea. Paternitatea aparține persoanei (persoanelor) sub a căru nume a fost publicată opera, dacă nu există alte dovezi. Titularul are dreptul să folosească simbolul ocrotirii dreptului de autor, care se imprimă pe fiecare exemplar al operei și constă din trei elemente: a) litera latină „C” inclusă într-un cerc – ©; b) numele (denumirea) titularului drepturilor exclusive de autor; c) anul primei publicări a operei. Înregistrarea de stat a operelor literare, de artă și științifice o efectuează Agenția de Stat pentru drepturile de autor. Autorul beneficiază de drepturi personale (morale): a) la paternitate (de a se considera autor), b) la nume – dreptul autorului de a decide sub ce nume se va valorifica opera, c) la integritatea operei, d) la stima reputației, e) de a publica opera.

Autorul beneficiază și de alte drepturi patrimoniale (economice). Autorului îi aparțin dreptul de a valorifica opera. Aceasta înseamnă: a) reproducerea operei; b) comercializarea ei; c) importarea operei; d) demonstrarea publică a operei; e) interpretarea publică a operei; f) traducerea operei; g) prelucrarea, adaptarea, aranjamentul și alte modificări, de asemenea drepturile de remunerare, contactare cu beneficiarii, etc. Fiecare medic, cercetător științific trebuie să cunoască drepturile de autor în cazul operelor comune. Cum ar fi copaternitatea – dreptul de autor asupra unei opere creată prin muncă comună a două sau mai multe persoane aparțin coautorilor, indiferent de faptul dacă

această operă constituie un tot unitar sau este formată din părți. Se consideră că o parte componentă a operei este de sine stătătoare, dacă ea poate fi folosită în mod independent de alte părți a operei. În acest caz, fiecare dintre coautori își menține dreptul de autor asupra părții elaborate de el, care are caracter de sine stătător, și are dreptul să dispună de ea cum crede de cuviință. Relațiile dintre autori se stabilesc, de regulă, prin înțelegere între ei. În caz că nu s-a procedat la înțelegere, dreptul de autor asupra operei îl exercită în comun toți autorii, iar remunerarea se împarte între ei în părți egale. Specific este dreptul de autor în cazul operelor integrante, derivate și colective. Alcătuitorul unei culegeri și a altor opere integrante beneficiază de dreptul de autor asupra selecției și sistematizării materialelor care constituie produs al activității lui creatoare.

Dreptul de autor al alcătuitorului nu poate prejudicia drepturile autorilor operelor care au fost incluse în opera integrată. Autorii operelor incluse în opera integrată sunt în drept să-și folosească operele lor independent de opera integrată, dacă contractul de autor nu stipulează altfel. Dreptul de autor al alcătuitorului nu constituie pentru alte persoane un impediment de a selecta și sistematiza aceleași materiale pentru a crea alte opere integrante. Culegerile care conțin diverse materiale informative (articole și informații, alocuțiuni și referate, diagrame, tabele, etc.) ale căror selecție și aranjare este un rezultat al muncii intelectuale, sunt ocrotite ca atare. Protecția nu se extinde asupra operelor datelor cifrice și conținutului materialelor informative incluse în culegere. În ce privește operele derivate, traducătorilor și altor autori ai operelor derivate le aparține dreptul de autor asupra traducerii, prelucrării, aranjamentului sau altei prelucrări realizate de ei. Dreptul de autor al traducătorilor și autorului operei derivate nu trebuie să prejudicieze drepturile autorilor ale căror opere au fost traduse, preluate, aranjate sau expuse altor prelucrări. Opera unui autor poate fi tradusă și de alți traducători sau autori de opere derivate. Specific este și dreptul de autor asupra operei colective. Persoanele fizice și juridice care editează enciclopedii, dicționare, culegeri de lucrări științifice periodice și continue, ziare, reviste și reviste periodice dispun de dreptul exclusiv de valorificare a acestor opere colective în întregime. Aceste persoane sunt în drept să-și

indice numele (denumirea) sau să ceară o atare indicare în cazul oricărei valorificări a acestor opere colective. Autorii operelor incluse în publicații colective își mențin fiecare drepturile exclusive de valorificare a operelor lor și pot dispune de ele independent de opera colectivă în întregime, dacă contractul de autor nu stipulează altfel.

Dreptul de autor asupra operei colective aparține alcătuitorului (persoane fizice sau juridice), autorii operelor incluse în opere colective (colaboratori) își mențin fiecare drepturile exclusive de valorificare a operelor și pot dispune de ele independent de opera colectivă în întregime, dacă contractul nu prevede altfel. Dreptul de autor poate fi moștenit. Autorul poate indica succesorul drepturilor de autor asupra operelor sale după deces. Dreptul de autor e valabil pe tot timpul vieții autorului plus 50 de ani după deces, termenul începând să curgă de la 1 ianuarie anul următor decesului autorului și a coautorilor operei create în copaternitate. Drepturile personale (morale) ale autorului sunt protejate pe termen nelimitat. La expirarea termenelor de ocrotire a dreptului de autor, opera devine un bun public. Operele care au devenit bunuri publice pot fi valorificate la decizia Guvernului.

Dreptul de autor în cazul operelor realizate ca urmare a îndeplinirii obligațiilor de serviciu de asemenea este specific. Drepturile morale asupra operei create ca urmare a îndeplinirii unei misiuni de serviciu date de patron sau a indicatorilor de serviciu (operă de serviciu) aparțin autorului operei de serviciu. Dreptul de valorificare a operei de serviciu printr-un procedeu condiționat de scopul misiunii aparțin pe un termen de 3 ani patronului, din însărcinarea căruia a fost creată opera de serviciu, dacă contractul nu stipulează altfel. După expirarea acestui termen drepturile patrimoniale revin autorului. Principiile remunerării se stipulează într-un contract dintre părți. La valorificare se indică numele autorului și, la cerință, numele patronului. Valorificarea operei autorului de către persoane se permite în conformitate cu contractele respective.

Opera autorului poate fi reprodușă fără consimțământul autorului numai în cazurile stabilite de lege, în interesul statului și populației. De asemenea opera poate fi reprodușă de către biblioteci, arhive, instituții de învățământ non-profitabil. De asemenea este stipulat și

valorificarea liberă a operelor de autor – reproducerea în original a unui fragment, a câtorva fragmente, specificat în fiecare caz.

Reproducerea operelor în scopuri personale fără consimțământul autorului sau a altui titular al dreptului de autor, și fără plata remunerării se permite de lege numai a unui exemplar. Fiecare persoană fizică poate să scoată din țară un exemplar de operă a unui autor, fără consimțământul lui sau a titularilor dreptului de autor. Drepturile patrimoniale de autor pot fi transmise prin contracte de autor sau mai bine zis prin licențe exclusive. Ea prevede transmiterea drepturilor de valorificare a operei.

Bibliografie:

1. Anas G.L. The right of patient.//Humena Press, Tolok New Jersey, 1992.
2. Fruma Ioan. Responsabilitatea medicului.//Editura „H. Welthce”, Sibiu, 1994.
3. Jones M.A. Medical Negligence.//Sweet Maxwell, London, 1991.
4. Ozun R., Poenaru E. Medicină și adevăr.//Editura Medicală. București, 1976.
5. Pennearu J. La responsabilite medicale.//Editions „Jirey”, 1977.
6. Scripcaru Gh., Astarăstoea V., Scripcaru C. Principii de bioetică, deontologie și drept medical.//Editura „Omnia”, Iași, 1994.
7. И.Е. Мереуца. Социально-экономическое реформирование здравоохранения в Республике Молдова.//Кишинев, 1994.
8. Ion Mereuță. Sistemele sănătății în țările Uniunii Europene. 1996.
9. Ion Mereuță, E. Popușoi, C. Ețco, B. Untu, O. Lozan. Reglementarea activității medicale în Republica Moldova. // Chișinău, 1999.
10. Eugen Popușoi, Constantin Ețco. Valori morale în medicină. // Chișinău, 1999.
11. Teodor Țirdea. Filosofie și bioetică.//Chișinău, 2000.
12. Grazling A. Viitorul valorilor morale.//Traducere de Georgiana Herghel, București, 2000.
13. Sergiu Mămăligă. Dreptul de autor și drepturile conexe.// Chișinău, 2000.
14. Constantin Ețco, L. Goma, E. Reabov, S. Marin, N. Globa. Economia ocrotirii sănătății.
15. A. Nacu, I. Stoian, C. Țurcanu. Structura retrospectivă a dezvoltării psihiatriei în Republica Moldova.//Chișinău, 1995.
16. Năstase, I., G., (2009), Asigurarea prin lege a respectării drepturilor de proprietate industrială ale inventatorilor, Revista Calitatea, anul X, nr. 1-2, ianuarie-februarie, p. 67
17. Năstase, I., G., (2008), Implicațiile cercetării științifice, dezvoltării tehnologice și inovării în sistemul de securitate, Teză de doctorat, Ministerul Apărării Naționale, Universitatea Națională de Apărare, Colegiul de Război, București.
18. Năstase, I., G., (2010), Gestiunea Financiară a Întreprinderii. Metode de analiză, evaluare și calcul al eficienței economico-financiare a activelor imobilizate necorporale. Studii de caz – Brevetul de invenție, Ed. Pro Universitaria, București.
19. Năstase, I., G., Lepădatu, Gh., (2009), Interdependențe ale dezvoltării economice și tehnologice cu protecția mediului, Revista Calitatea, anul X, nr. 6, iunie, p. 40-45.